

ANTALYA BÖLGESİ

Kadıni/Kadıpnarı/Gavurini Mağarası: Alanya İlçesi, Oba Köyü civarındaki mağaralardan biri olan Kadıni mağarası çok önemlidir. Bu çevrede ayrıca Direkli ve Karadelik mağaraları da bulunmaktadır.

1956-1957 yıllarında Kökten tarafından mağaranın ağız kısmına yakın bir yerde deneme sondajı açılmıştır. Üstten itibaren Klasik, İlk Tunç Çağı ve Neolitik Çağ tabakalarından sonra, en altta Üst Paleolitik çağa ait tabakalar vardır. Tabakalaşma sağlıklı değildir. Ana kayaya ulaşamamıştır. Derinliklerinde bir akarsu akmaktadır. Aurignacien tipte aletler bulunduğunu söyleyen Kökten, ayrıca fosilleşmiş insan kafatasları ve çenelerinin Homo sapienslere ait olduğunu belirtmektedir.

Beldibi: Antalya'nın 30 km. batısında, denizden yaklaşık 100 m. Uzaklıktadır. 1956 yılında Prof. Dr. Enver Bostancı tarafından bulunmuş ve araştırılmıştır. Kazılar 1959-60 ve 1966-67 yıllarında yapılmıştır.

Kaya sığınağının ön kısmında boyayla ve çok natüralist bir biçimde geyik ve dağ keçileri figürleri ile bazı geometrik desenlere rastlanmıştır. Kaya sığınağının hemen altında açılan sondaj çukurunun boyutları 2,5x2 metredir ve 4,5 m. derinliktedir. Açılan bu çukurda Bostancı A'dan F'ye kadar işaretlenen 6 kültür tabakası ayırt etmektedir.

A Tabakası: Modern, Klasik ve protohistorik devirlerin seramiklerini içeren ve içinde bol miktarda demir oksit bulunan bir tabakadır. Bu yüzden kırmızı bir görünüm taşıyan kültürel bir toprak tabakasıdır.

B Tabakası: Bu tabaka deprem sonucu yukarılardan düşen kaya bloklarıyla kapanmıştır. Bostancı, iklimin giderek bir kuraklaşmaya yüz tuttuğunu söyler. Bu katta çıkan seramik Hacılar'ın seramik tiplerinden gelişmiştir. Bu tabakanın endüstrisi Beldibiyen kültür olarak isimlendirilmiştir. Geometrik mikrolit aletler çoğunluktadır.

C Tabakası: Bu tabaka kendi içinde C1 ve C2 olmak üzere iki alt tabakaya ayrılır. Alttaki C1 tabakasında ele geçen çakmaktaşı alet topluluğu, üstündeki B tabakasıyla hemen hemen aynıdır. Ancak Bostancı söz konusu aletleri Natufien, Kapsien ve Tardenovsien endüstrilerine benzerliğinin çok daha fazla olduğunu belirtir. Burada deniz ve kara hayvanlarına ait kavrıklar, fosilleşmiş hayvan kemik parçaları, insan kafatasına ait parçalar ve bir de geyik boynuzu bulunmuştur. Tabakanın buluntuları, harpon parçaları, ok uçları, kemikten iki tane alet ve bir yüzü perdahlı bir taşdır. Ayrıca üzeri kırmızı ve siyah aşı boyasıyla bezeli yuvarlak bir çakıl da mevcuttur (Azilien). Bu katın çakmaktaşı aletleri

tümüyle mikrolitiktir. Ancak bunların yanı sıra üst Paleolitik gelenekli normal büyüklükte dilgi aletlerinde yer aldığı bildirilmektedir. Omuzlu, sırtlı ve saplı uçlar, mikro uçlar, kazıyıcılar da bu tabakanın tipik aletleri arasında yer alır.

C2 tabakasından bulunan kazıyıcılar Mugharet El Wad ve Mugharet El Kebarah'daki benzer buluntulardan daha genişcedirler.

D Tabakasının çakmaktaşı endüstrisinde bir değişme ve büyüme görülür. Üst Paleolitiğe ait olduğu söylenir. Aletler genellikle Aurignacien ve Mousterien tiptedirler. Kemikten aletler kitlevi ve sivri uçludur. Bu tabakanın alt kısımlarından fosilleşmiş insan iskeletine ait kemik bulunmuştur. Homo sapiens taş endüstrisi içinde yukarıda saydıklarımızdan ayrıca minik taş kalemler, yarımaya ve üçgen biçimlerinde küçük aletlerin tabakanın üst seviyelerinde arttığını gösterir. Ama bütünüyle bu tabakayı geniş yongalar ve dilgi uçlar karakterize eder. Bostancı bu endüstriyi Aterien ile kıyaslar.

E ve F tabakaları birbirine çok benzer. Burada yine Aurignacien ve Levalloisio-Mousterien teknikle işlenmiş aletler ve Emireh uçları vardır. F tabakasından sonuna doğru kalın ve enli uçlar çoğunluktadır. Bunların üzerinde önceden hazırlanan vurma yüzleri vardır. Saplı yan kazıyıcılar Mousterien teknikle işlenmişlerdir.

Sonuç olarak kazı ve tabakalaşmanın çok sağlıklı olduğu söylenemez. Mikrolitik yontmataş aletlerden fazla bilgi verilmemektedir fakat mikro taş kalem, yarımaya, üçgen ve geometrik formlu minik aletler olduğu anlaşılmaktadır. Üst Paleolitik Çağ'ın endüstrisi hakkında bilgi yoktur. Başarısız bir kazı çalışmasıdır. Ancak mağarada Üst paleolitik yontmataş endüstrisi gelenekli Epi-paleolitik bir yerleşmenin bulunduğu söylenebilir.

Belbaşı: Antalya'nın 24 Km. güneybatısında Beldibi köyünün yaklaşık 7-8 Km.kuzeybatısında, denizden 300 m. yükseklikte, Beldibi kaya sığınağının 5 Km. uzağında Çam Dağı'nın ormanlarla kaplı sığ bir vadisinde bulunur.

1959 yılında Enver Bostancı tarafından saptanmıştır. 1960 yılında kazı yapılmıştır. 3,8x2,4 m. boyutlarında açılan kazı çukuru 160 cm derinliğe iner.

I. Tabaka köylüler tarafından kazıldığı için karışıktır. Toprak yumuşak ve humusludur. Modern, Roma, Yunan ve Neolitik Çağ çanak-çömlek parçaları karışık olarak bulunur. II. Tabakada çanak-çömlek kesilir. Toprak yumuşaktır. Epi-paleolitiğe tarihlenir. III. Tabaka II. Tabaka ile aynıdır.

Yontmataş aletler I. Tabakanın altından itibaren çoğalmaya başlar. Belbaşıyan I olarak tanımlanır. Epi-paleolitik/Mezolitik Çağ özellikleri gösteren gerçek yarımaya, sırtlı

dilgicikler, mikro taş kalemler, minik çekirdekler ve kemikten uçlar, deliciler gibi aletler ele geçmiştir. Beldibi gibi çok sağlıklı bir kazıdan ve tabakalaşmadan söz etmek mümkün değildir.

KARAIN Mağarası: Antalya'nın 30 Km. kuzey batısında, Yağca köyünün sınırları içinde, Katran dağının doğuya bakan kalkerli yamaçları içine oyulmuş doğal bir mağaradır. Denizden 430 m, önündeki ovadan ise 150 m. yüksekliktedir. Birbirine bağlı (A-G) 7 boşluktan oluşur. 1946 yılında İ. Kılıç Kökten tarafından saptanmış ve 1973 yılına kadar aralıklarla Kökten tarafından kazılar yürütülmüştür. Kökten ayrıca Karain'in yakın çevresinde yer alan Kızılin, Çarkini, Mustanini ve Öküzini mağaralarında da kazılar yapmıştır.

Kökten kazılarında VIII kat ve bu katların içinde harflerle gösterilen 13 tabaka saptanmıştır. Kökten kazılarının stratigrafisi şöyledir.

I.Kat: (A-B) A tabakası 40, B tabakası 110 cm derinlik gösterir. Roma, Yunan, İTÇ, Kalkolitik ve Neolitik Çağ seramikleri karışıktır.

II. Kat (C-D-E-F): 98 cm kalınlığındadır. 4 seviyeli bir Aurignacien görülür.

III. Kat (G-H): 62 ve 75 cm kalınlığındadır. 2 seviyeli Mosterien'den oluşan Orta Paleolitik tabakalardır.

IV. Kat (I): 162 cm kalınlığındaki bu tabakada Alt Paleolitik Acheuleen kültüre aittir.

V. Kat (J): 82-113 cm kalınlığındadır. Steril bir tabakadır.

VI. Kat: 127 cm kalınlığındadır. Alt Paleolitik yonga kültürleri verir.

VII. Kat: 37-84 cm kalınlığındaki bu tabaka VI. Katın eski bir evresidir ve Acheuleen öncesine tarihlenir.

VIII. Kat: 120 cm kalınlığındadır. Ön Alt Paleolitik Çağa ait yonga kültürü bulunur.

Kökten'in kazılarında elde ettiği bu tabakalaşma, 1985 yılından beri Prof. Dr. Işın Yalçınkaya başkanlığında yürütülen yeni kazılarda yeniden kontrol edilmektedir. Yeni kazılarda elde edilen stratigrafi III. Dönem araştırmaları sırasında sunulacaktır.

ÖKÜZİNİ Mağarası: Karain mağarasının yaklaşık 1.5 Km. kuzeydoğusunda yer alır. Denizden 305 m., önündeki ovadan ise 5 m. yüksekliktedir. Mağara iki boşluktan oluşur. İlk büyük boşluğun gerisinde ince uzun bir koridor geçildikten sonra ikinci boşluğa ulaşılır. Bu ikinci boşluk içinden, mağaranın hemen ilerisinde açığa çıkan kuvvetli bir karstik su kaynağı geçmektedir.

Mağara günümüzde bile zaman zaman oluşan eski bir gölün hemen kenarında bulunur. Çevresinde bol miktarda ve Kırkgöz olarak isimlendirilen su kaynakları vardır. Bu nedenle Paleolitik çağlarda iskân edilmiştir. Mağaranın Öküzini olarak isimlendirilmesinin nedeni

duvarlarının birinde yer alan bir öküz kabartması bulunmasındandır. Kaya kabartması günümüzde görülmemektedir.

İlk defa 1956 yılında K. Kökten tarafından tespit edilmiştir ve aynı yıl mağaranın ilk boşluğunun ağız kısmına yakın bir yerde deneme kazısı yapılmıştır. Kökten'in kazısı 2,5x1,5 m. boyutlarında bir alanda yapılmıştır. 2,5 m. derinliğe inen bu kazı alanında 5 kültür katı saptanmıştır. I ve II. Katın İTÇ'na, III. Katın Kalkolitik Çağa, IV. katın Neolitiğe ve son V. Katın ise Üst paleolitik Çağa ait olduğu belirtilmiştir.

Daha sonra bahsedeceğimiz gibi mağarada 1989 yılında I. Yalçinkaya başkanlığında tekrar kazılara başlanmıştır. Kökten'in kazılarında Üst Paleolitik Aurignacien olarak yorumlanan tabakaların gerçekte Epi-paleolitik Çağ'a ait olduğu anlaşılmıştır.

Kökten'in kazılarında üzerinde çizilerek yapılmış bazı resimler bulunan yassı çakıl taşları bulunmuştur. Bunlardan biri her iki yüzünde çizikler bulunan ve av çetelesi ve kapan motifleri olduğu söylenen yassı bir çakıldır. Bir başka küçük yuvarlak çakıl üzerinde ise mağara duvarındaki öküz kabartmasını hatırlatan ve boğa (öküz) tasviri bulunmaktadır. Ayrıca Kökten'e göre üzerinde şematize insan figürleri olan başka çakıl taşları da ele geçirilmiştir. Öküzünü mağarasının kemikten yapılmış aletleri de büyük bir çeşitlilik gösterir.